

Guerra de Successió Espanyola

De Viquipèdia

La *'Guerra de Successió Espanyola'* (1701-1713/1715) va ser un conflicte bèl·lic internacional, que, a més d'afectar el conjunt d'Europa, va incloure la Guerra de la reina Anna a l'Amèrica del Nord, com també accions de pirates i corsaris a les costes de l'Amèrica espanyola. En aquesta confrontació, a més de la successió a la corona hispànica, s'hi dirimia també la qüestió de l'equilibri de poder entre les diferents potències europees.

A la Guerra de Successió, hi destacaren com a generals el Duc de Villars, el Duc de Berwick, el Duc de Marlborough, i el Príncep Eugeni de Savoia.

El 1700, Carles II de Castella i d'Aragó va morir reconeixent com a hereu universal Felip de Borbó, duc d'Anjou, nét de Lluís XIV de França, qui, d'aquesta manera, esdevingué Felip V de Castella i IV d'Aragó. La guerra va començar perquè l'emperador Leopold I va reivindicar els drets de la seva nissaga a les corones hispàniques; a més, a mesura que Lluís XIV es va anar mostrant cada vegada més imperialista i agressiu, d'altres potències europees, com ara, principalment, Anglaterra, Portugal i les Set Províncies Unides dels Països Baixos van aliar-se amb l'Imperi per oposar-se a l'expansionisme francès, com també, en el cas anglès, per assegurar la successió al seu tron de prínceps protestants; de fet, la Guerra de Successió Espanyola s'inscriu dins d'allò que alguns historiadors anglesos denominen la Segona Guerra dels Cent Anys, concepte que designa la constant rivalitat anglofrancesa que existí en tots els conflictes europeus que es donaren entre 1689 i 1815.

La Guerra va finalitzar amb la signatura el 1713 del Tractat d'Utrecht i el 1714 del Tractat de Rastatt, en aplicació dels quals Felip V fou reconegut com a rei d'Espanya, però amb la condició de renunciar als seus drets al tron francès, evitant així la unió de les dues corones; l'Imperi va annexionar-se gran part dels antics dominis espanyols a Itàlia i als Països Baixos. Tanmateix, malgrat que Lluís XIV va aconseguir situar el seu nét al tron espanyol, el Tractat d'Utrecht va significar la fi de l'hegemonia francesa a Europa i va iniciar l'època de l'equilibri de poders que es mantindria fins a la fi de la Primera Guerra Mundial (1914-1918)

Dins dels regnes hispànics, la Corona de Castella va donar suport a Felip de Borbó mentre que, després de 1705, els estats de la Corona d'Aragó s'alinearen amb el pretendent Carles d'Àustria. Per això, el triomf de Felip de Borbó va significar la fi dels drets i privilegis dels regnes de la Corona d'Aragó, que foren uniformitzats segons les lleis de Castella; a la Península, la guerra va durar fins a 1715, amb la capitulació de Mallorca davant de les forces de Felip V.

Guerra de Successió Espanyola

El Duc de Marlborough signant el despatx a la Batalla de de Blenheim (Oli de Robert Alexander Hillingford)

Dates	1701–1713/1715
Escenari	Europa i Amèrica del Nord
Resultat	Tractat d'Utrecht (1713) Tractat de Rastatt (1714) Tractat de Baden (1714) Tractat de Viena (1725) * Divisió de la Monarquia Hispànica * Anihilació de la Corona d'Aragó * Destrucció de l'hegemonia de França * Domini d'Itàlia pel Sacre Imperi Germànic * Hegemonia mundial de Gran Bretanya

Bàndols

Dues Corones Borbòniques Gran Aliança de La Haia

 Regne de França	 Gran Bretanya ^[5]
 Ducat de Màntua	 Províncies Unides
 Ducat de Mòdena	 Sacre Imperi Germànic
 Ducat de Savoia ^[1]	
 Arquebisbat de Colònia	 Regne de Prússia
 Ducat de Baviera	 Ducat de Hannover
 Regne d'Hongria	 Ducat de Saxònia
 Monarquia Hispànica	 Arxiducat d'Àustria
 Ducat de Milà ^[2]	
 Regne de Sardenya ^[3]	
 Regne de Nàpols ^[4]	 Regne de Portugal ^[6]
 Regne de Sicília	 Ducat de Savoia
 Corona de Castella	 Estats Papals ^[7]
 (i borbònics a la Corona d'Aragó)	 Lliga Catòlica Grisona
	 Hugonots (França)
	 Monarquia Hispànica
	 Corona d'Aragó
	 (i austriacistes a la Corona de

Taula de continguts

- 1 Antecedents històrics
- 2 Preludi
- 3 La Guerra a Europa
 - 3.1 Primera Fase 1701–1703
 - 3.2 Segona fase 1704–1709
 - 3.3 La fase final 1710–1714
 - 3.4 El Tractat d'Utrecht
- 4 La posició de la Corona d'Aragó
 - 4.1 Període 1700-1705
 - 4.2 El triomf austracista de 1705
 - 4.2.1 L'expedició de 1704
 - 4.2.2 El Pacte de Gènova
 - 4.2.3 La Revolta dels Maulets
 - 4.2.4 Carles d'Àustria a Barcelona
 - 4.3 Canvis de mans de Menorca
 - 4.4 La Batalla d'Almansa
 - 4.5 La contraofensiva austracista
 - 4.6 La resistència de Catalunya
 - 4.6.1 Context
 - 4.6.2 El duc de Pòpuli
 - 4.6.3 El duc de Berwick
 - 4.6.4 La Batalla de l'Onze de Setembre
 - 4.6.5 El Decret de Nova Planta de Catalunya
- 5 Cronologia dels fets
- 6 Notes
- 7 Vegeu també
- 8 Enllaços externs

Comandants en cap	
Exèrcits Borbònics	Exèrcits Confederats
 Nicolas Catinat	 Duc de Marlborough
 Duc de Villeroy	 Duc d'Ormonde
 Duc de Vendôme	 Príncep de Savoia
 Duc de Roannais	 Duc de Savoia
 Duc de Villars	 Marquès de les Minas
 Duc de Boufflers	 Príncep de Darmstadt
 Duc de Tallard	 Comte de Peterborough
 Duc de Noailles	 Comte de Galway
 Comte de Marsin	 Comte d'Starhemberg
 Duc d'Orleans	 Antonio de Villarroel
 Príncep de Baviera	 Rafael Casanova
 Príncep d'Hongria	
 Comte de Tessé	
 Cavaller d'Asfeld	
 Marquès de Villadarias	
 Marquès de Bay	
 Duc de Popoli	
 Duc de Berwick	
373.000 homes ^[8]	Forces 232.000 homes ^[9]

Antecedents històrics

A causa de la seva constitució malaltissa i de les greus deficiències mentals i físiques que patí durant tota la seva vida, resultava del tot previsible que Carles II moriria sense descendència, per tant en totes les corts europees va començar a discutir-se la qüestió de l'herència dels dominis de la Monarquia Hispànica (Castella, la Corona d'Aragó, les colònies d'Amèrica, les possessions italianes i els dominis dels Països Baixos). Basant-se en el seu parentiu amb Carles II, dues nissagues reclamaven l'herència hispànica: els Borbó francesos i la Casa d'Àustria.

Lluís XIV (1638–1715), pintat per Jacint Rigau, (1701).

Com a fill de la princesa castellana Anna d'Àustria, Lluís XIV era cosí germà de Carles II, per la qual cosa, aspirava que la corona espanyola passés al seu fill Lluís; ara bé, com que Lluís també era l'hereu del tron francès, això obria la possibilitat d'una unió dinàstica hispano-francesa que hauria fet trontollar l'equilibri de les potències europees; a més, tant Anna com Maria Teresa d'Àustria, filla de Felip IV de Castella i III d'Aragó i muller de Lluís XIV, havien renunciat als seus drets successoris en el moment de casar-se; tanmateix, aquestes renúncies estaven condicionades al pagament de les dots d'aquestes infantes, que no es va pagar mai.

El candidat alternatiu a Lluís XIV i els seus descendents era l'emperador Leopold I, també cosí germà de Carles II; a més, en el seu testament, Felip IV, pare de Carles II, havia concedit la successió hispànica a la Casa d'Àustria. Naturalment, si Leopold heretava els dominis hispànics, llavors es tornaria a formar la unió dinàstica amb què, al segle XVI, havia basat el seu poder Carles I de Castella, I d'Aragó i V del Sacre Imperi Romanogermànic.

El 1668, només tres anys després de l'ascens al tron de Carles II, Leopold I, qui aleshores encara no tenia fills, havia acceptat la partició dels dominis hispànics entre Àustries i

Borbons tot i que Felip IV, mort el 1665, li havia concedit a ell tota l'herència. Tanmateix, vint-i-un anys després, el 1689, Guillem III d'Anglaterra i II d'Escòcia, quan va demanar ajuda a l'emperador en la Guerra de la Gran Aliança contra Lluís XIV, va prometre a Leopold I donar-li suport en la seva reivindicació de la totalitat de l'herència hispànica.

Un nou candidat per als trons hispànics era el Príncep Elector Josep Ferran de Baviera nascut el 1692, nét per via materna de l'emperador Leopold I. Com que Josep Ferran no pertanyia ni a la Casa d'Àustria ni als Borbó sinó a la dinastia Wittelsbach, l'amenaça d'una unió dinàstica dels regnes hispànics amb França o amb l'Imperi semblava esvanir-se; per això, malgrat que els dos principals candidats estaven disposats a renunciar als seus drets en favor de dinastes més joves com ara l'arxiduc Carles d'Àustria, fill segon de Leopold I, o el duc d'Anjou, nét de Lluís XIV, Josep Ferran, hereu legítim dels trons hispànics segons el testament de Felip IV, esdevingué el candidat preferit d'Anglaterra i dels Països Baixos.

A partir de la conclusió de la Guerra de la Gran Aliança (1697), el tema de la successió hispànica va anar esdevenint cada cop més candent. Llavors, Anglaterra i França, esgotades pel conflicte, acceptaren signar el Tractat de la Haia pel qual es reconeixia Josep Ferran com a hereu de la corona espanyola, però repartint els dominis espanyols als Països Baixos i Itàlia entre Lluís XIV i Leopold I. Aquesta fou una decisió presa sense haver consultat ningú de la cort espanyola, on es rebutjava qualsevol partició dels dominis; per això, quan el Tractat es va donar a conèixer, Carles II nomenà hereu Josep Ferran però deixant clar que li corresponia la totalitat de l'herència i no només la part que Anglaterra i França havien decidit.

Josep Ferran va morir sobtadament, víctima de la verola, el 1699, amb la qual cosa va haver de tornar a plantejar la qüestió successòria. El 1700, Anglaterra i França ratificaren el Tractat de Londres, pel qual l'arxiduc Carles d'Àustria heretava tots els dominis hispànics menys les possessions d'Itàlia que passaven a França; aquest tractat va desplaure Leopold I que, a més de no haver-hi pres part, estava interessat, precisament, en l'obtenció de les possessions italianes; per la seva banda, a la cort hispànica, on el rebuig a la partició era unànime, l'octubre del 1700 els membres del bàndol pro-francès aconseguiren que Carles II nomenés hereu Felip de Borbó. En aquesta situació, a Carles d'Àustria només li va quedar l'opció d'intentar evitar una possible unió dinàstica hispano-francesa, reclamant que, en el cas que Felip heretés França, la corona espanyola havia de passar al seu germà el duc de Berry i, en el cas que aquest morís sense descendència, a Carles d'Àustria.

Preludi

Quan la notícia del testament de Carles II va arribar a la cort francesa, els consellers convenceren Lluís XIV que resultava més segur acceptar la partició establerta pel Tractat de Londres de 1700 que no pas arriscar-se a haver d'anar a una guerra per la reivindicació del conjunt de l'herència hispànica. Tanmateix, Jean-Baptiste Colbert, el secretari d'afers estrangers, va argumentar de manera bastant reeixida que França, tant si acceptava la totalitat dels dominis hispànics com si només n'acceptava una part, igualment hauria d'anar a la guerra contra Àustria, que no acceptava pas la partició establerta a Londres. A més, segons el testament de Carles II, Felip d'Anjou només tenia dues opcions que eren o bé acceptar la totalitat del domini o bé renunciar-hi del tot; si renunciava, l'herència passava al duc de Berry i, si aquest també hi renunciava, a Carles d'Àustria. Al final, conscient que les potències marítimes -Anglaterra i els Països Baixos- no li donarien suport en una lluita per obligar els espanyols i els austríacs a acceptar les condicions del Tractat de Londres, Lluís XIV va decidir acceptar l'herència del seu nét; així, Carles II va morir l'1 de novembre, i, el 24 de novembre de 1700, Lluís XIV proclamà rei d'Espanya el duc d'Anjou, el qual, en principi, heretava la totalitat del domini, rebutjant així les condicions del Tractat de Londres. Per la seva banda, com que no disposava del suport necessari de les elits polítiques d'Anglaterra i dels Països Baixos, Guillem III no podia declarar la guerra i, per això, l'abril de 1701 va reconèixer Felip com a rei.

El conflicte, doncs, sembla resolt; ara bé, Lluís XIV va adoptar una política massa agressiva impeding a Anglaterra i als Països Baixos comerciar amb els ports hispànics, la qual cosa perjudicava seriosament els interessos comercials d'aquests dos països. Llavors, havent aconseguit el suport dels seus súbdits, Guillem III va signar el Tractat de la Haia (1701) amb els Països Baixos i Àustria, segons el qual, es reconeixia Felip V com a rei però obligant-lo a cedir a Àustria les possessions italianes i els

Carles II d'Espanya darrer rei Habsburg d'Espanya. La seva mort engegà la Guerra de Successió Espanyola.

dominis dels Països Baixos, que, així, quedaven fora de l'abast de l'expansionisme francès; a més, Anglaterra i els Països Baixos conservarien els seus drets comercials als regnes hispànics.

Pocs dies després de la signatura del Tractat de la Haia (7 de setembre de 1701), va morir l'ex-rei Jaume II d'Anglaterra i VII d'Escòcia, exiliat a França des que, el 1688, Guillem III l'havia destronat. Tot i que d'ençà de la signatura del Tractat de Rijswijk (1697), havia reconegut Guillem III com a rei d'Anglaterra i d'Escòcia, ara Lluís XIV reconegué com a monarca legítim el fill de Jaume II, Jaume, la qual cosa va predisposar encara més l'opinió pública anglesa a donar suport als plans de guerra de Guillem III.

Les accions bèl·liques van començar amb la invasió del ducat de Milà, una de les possessions espanyoles d'Itàlia, per les tropes austríaques del Príncep Eugeni de Savoia, la qual cosa va provocar una intervenció francesa. Llavors, Anglaterra, els Països Baixos i molts estats alemanys, principalment Prússia i l'Electorat de Hannover, donaren suport a Àustria, mentre que Baviera, l'arquebisbat de Colònia, Portugal i el Ducat de Savoia s'alinearen amb França.

Fins i tot després de la mort de Guillem III (1702), la seva successora a Anglaterra i Escòcia, la reina Anna va continuar la guerra assessorada pels seus ministres Godolphin i Marlborough.

A Europa, la guerra tingué els seus camps de batalla a la Península Ibèrica, a la zona centro-occidental europea, principalment als Països Baixos, amb d'altres importants batalles a Alemanya i Itàlia. El Príncep Eugeni de Savoia i el duc de Marlborough es distingiren com a comandants militars als Països Baixos.

La Guerra a Europa

Primera Fase 1701–1703

El Duc de Villars dirigeix la cavalleria cap a la victòria a la batalla de Friedlingen.

Felip d'Anjou nomena el duc de Berwick Duc de Fitz-James al Pariatge de França, després d'haver vençut els aliats a la Batalla d'Almansa. Pintura de Jean Auguste Dominique Ingres.

Felip V de Castella

El Duc de Marlborough, comandant de les forces imperials, angleses i holandeses, va infligir una gran derrota als francesos i els bavaresos a la Batalla de Blenheim.

El 1702, Eugeni de Savoia va lluitar a Itàlia, on el comandant francès era el Duc de Villeroy, a qui Eugeni va derrotar i capturar a la Batalla de Cremona l'1 de febrer. Villeroy va ser aleshores substituït pel duc de Vendôme, qui, malgrat el resultat incert de la Batalla de Luzzara (agost) i una superioritat numèrica de tropes, no va aconseguir expulsar Eugeni d'Itàlia.

Mentrestant,

Marlborough va dirigir una força combinada d'anglesos, holandesos i alemanys als Països Baixos, on va capturar moltes places importants, principalment Lieja. Al Rin, un exèrcit imperial dirigit per Lluís de Baden va prendre Landau el setembre, però l'amenaça damunt d'Alsàcia va aturar-se arran de l'entrada a la guerra dins del bàndol francès de l'elector Maximilià II Manuel de Baviera. El Príncep Lluís va ser obligat a retirar-se més enllà del Rin, on el derrotà l'exèrcit francès del duc de Villars a Friedlingen. L'almirall anglès Sir George Rooke va aconseguir una important victòria a la Batalla de la badia de Vigo on va destruir totalment la flota espanyola d'Índies i va capturar tones de plata americana.

Marlborough entrà a Bonn el 1703 i forçà l'elector de Colònia a marxar cap a l'exili; tanmateix, no va aconseguir prendre Anvers i els francesos vengueren a Alemanya. Un exèrcit franco-bavarès, dirigit pel duc de Villars i pel Maximilià Manuel de Baviera derrotà les tropes imperials de Lluís de Baden i de Hermann Stirum, però la timidesa de l'elector va impedir dur a terme una marxa sobre Viena, per la qual cosa, Villars va dimitir. Tot i així, van continuar les victòries franceses al sud d'Alemanya amb un nou exèrcit dirigit per Camille de Tallard, triomfant al Palatinat, amb la qual cosa es va tornar a plantejar de nou la possibilitat d'atacar Viena.

Ara bé, en l'àmbit diplomàtic, a finals de 1703, França va patir el revés de la decisió de Pere II de Portugal i de Víctor Amadeu II de Savoia de passar-se al bàndol austríac; a més, si, en un principi, els anglesos estaven disposats a acceptar Felip d'Anjou com a rei d'Espanya, ara consideraven millor per als seus interessos comercials el domini dels regnes hispànics per Carles d'Àustria, qui així esdevindria Carles III de Castella i d'Aragó.

Segona fase 1704–1709

El 1704, el pla dels francesos era usar com l'exèrcit de Villeroi als Països Baixos per aturar l'avenç de les tropes de Marlborough, mentre Tallard mentre les forces franco-bavareses dirigides per Maximilià de Baviera i Ferdinand de Marsin, el substitut de Villars, marxessin cap a Viena. Ara bé, el canvi de bàndol de Portugal va permetre a Carles d'Àustria desembarcar a Lisboa el 20 de juny de 1704 acompanyat d'un exèrcit anglès liderat per Lord Peterborough i d'una esquadra anglo-holandesa dirigida per Cloudesley Shovell i Lord Peterborough.

Ignorant els desitjos dels holandesos, que s'estimaven més mantenir les seves tropes als Països Baixos, va dirigir les forces angleses i holandeses cap al sud d'Alemanya; mentrestant, Eugeni de Savoia va dirigir-se cap al nord des d'Itàlia amb l'exèrcit austríac per tal d'evitar l'atac de Viena pels franco-bavaresos. Després d'haver-se trobar, les tropes de Marlborough i d'Eugeni de Savoia van enfrontar-se als francesos dirigits per Tallard a la Batalla de Blenheim, la qual resultà un èxit rotund per a Marlborough i Eugeni, fins al punt que Baviera va retirar-se de la guerra. Aquell mateix any, actuant en nom de Carles III de Castella i d'Aragó, els anglesos ocuparen Gibraltar, a Castella, amb participació catalana i amb l'ajuda de les tropes holandeses del príncep Jordi de Hessen-Darmstadt, amb la qual cosa, a partir d'aleshores, els anglesos posseïren la clau de la Mediterrània.

Després de la Batalla de Blenheim, Marlborough marxà cap als Països Baixos i Eugeni de Savoia se'n tornà cap a Itàlia. El 1705, malgrat els seus èxits contra Villeroi a la Batalla d'Elixheim, el pla de Marlborough d'envair França pel Mosel·la va fracassar; per altra banda, no van arribar a cap resultat clar els enfrontaments de Villars i Lluís de Baden al Rin ni tampoc els del duc de Vendôme i d'Eugeni de Savoia a Itàlia. Aquesta situació de bloqueig va trencar-se el 1706 quan Marlborough va expulsar les tropes franceses dels Països Baixos espanyols després d'haver aconseguit derrotar Villeroi a la Batalla de Ramillies el maig, la qual cosa li va permetre apoderar-se d'Anvers i de Dunkerque. Per la seva banda, el setembre, després que el duc de Vendôme marxés per fer-se càrrec de l'exèrcit dels Països Baixos, el príncep Eugeni i Víctor Amadeu II de Savoia inflingiren una greu derrota al duc d'Orleans i a Marsin a la Batalla de Torí, després de la qual, els francesos hagueren de marxar d'Itàlia al final d'aquell any.

Després de l'expulsió dels francesos d'Alemanya, Itàlia i els Països Baixos, l'acció de la guerra passà a la Península Ibèrica. El 1706, el general portuguès Marquês das Minas va envair Castella des de Portugal, arribant, fins i tot, a prendre Madrid, ciutat, però, que fou recuperada per un exèrcit comandat per Felip de Borbó i pel duc de Berwick. El 1707, el comte de Galway va fer un altre intent de prendre Madrid, però el duc de Berwick el derrotà a la Batalla d'Almansa el 25 d'abril; a partir d'aleshores, la guerra a la Península va desenvolupar-se en tot un seguit d'escaramusses sense cap resultat decisiu.

El 1707, la guerra de successió va unir-se breument a la Gran Guerra del Nord que, simultàniament, s'estava esdevenint a l'Europa septentrional. Carles XII de Suècia va arribar a Saxònia perseguint l'elector Frederic August I, a qui va obligar a renunciar al tron de Polònia. Llavors, tant els francesos com els aliats intentaren atraure's el rei de Suècia. Els francesos miraren d'aconseguir que dirigís les seves tropes contra l'emperador Josep I qui havia donat suport a Frederic August de Saxònia; tanmateix, Carles XII, que es veia com el

defensor de l'Europa protestant, condemnava el tracte donat per Lluís XIV als hugonots, com tampoc no sentia cap interès pel conflicte de l'Europa occidental; per això, dirigí els seus objectius cap a Rússia i decidí no intervenir en la guerra de successió.

A finals de 1707, el Príncep Eugeni va intentar envair França des d'Itàlia, però fou aturat pels francesos. Mentrestant, Marlborough s'estava als Països Baixos entretingut en la conquesta d'innombrables fortalises. El 1708, els exèrcits de Marlborough s'enfrontaren als francesos, afeblits a causa de la mala relació entre els seus dos principals dirigents el duc de Borgonya, nét de Lluís XIV i germà de Felip de Borbó, i el duc de Vendôme, ocasionada pels errors estratègics del duc de Borgonya, qui, ajornant la decisió d'atacar, va donar temps a Marlborough d'unir les seves tropes a les d'Eugeni de Savoia, la qual cosa va dur a la derrota francesa d'Oudenarde, seguida per la caiguda de Lilla; mentrestant, a Itàlia, els austríacs saquejaren la ciutat de Forlì.

Després de les desfetes d'Oudenarde i de Lilla, Lluís XIV es va veure forçat a negociar; per això, va enviar el Marquès de Torcy, el seu ministre d'afers estrangers, a entrevistar-se amb els aliats a La Haia. El rei de França estava disposat a cedir totes les possessions espanyoles als Aliats, conformant-se només amb el domini de Nàpols; estava disposat, fins i tot, a proporcionar diners per ajudar a foragitar Felip de Borbó dels regnes peninsulars.

Tanmateix, els aliats intentaren imposar unes condicions més humiliants encara: obligar Lluís XIV a dur les seves tropes a la Península per destronar el seu nét. Rebutjant aquest tracte, el rei de França va decidir continuar la lluita.

El 1709, després de tres intents d'invasió de França, Marlborough i Eugeni de Savoia aconseguiren avançar cap a París; a la Batalla de Malplaquet, aquests dos generals aliats derrotaren les tropes del duc de Villars, però patiren moltes baixes en les seves tropes; després, els aliats prengueren Mons, però no pogueren explotar la victòria, amb la qual cosa, la invasió de França quedà aturada.

La fase final 1710–1714

El 1710, els Aliats van dirigir una ofensiva a la Península Ibèrica, en la qual el comte de Stanhope va aconseguir arribar a Madrid juntament amb Carles d'Àustria, però fou obligat a rendir-se a Brihuega quan arribaren reforços de França. A partir d'aleshores, però, l'aliança anti-borbònica va començar a desfer-se. A Gran Bretanya, Marlborough va començar a perdre-hi influència, sobretot després que a la cort de la reina Anna, la seva dona Sarah Churchill, Duquessa de Marlborough caigués en desgràcia; per altra banda, al Parlament, va caure el govern dels Whig, que havia donat suport a la guerra, i el nou govern Tory va buscar fer la pau.

Per altra banda, el 1711 va morir sense descendència masculina l'emperador Josep I, amb la qual cosa, la corona passà al seu germà Carles d'Àustria, qui així esdevingué l'emperador Carles VI del Sacre Imperi Romanogermànic; llavors, molts dels dirigents de les potències aliades van veure el domini dels regnes hispànics per l'emperador Carles VI com un perill per a l'equilibri europeu, i començaren a considerar com un mal menor reconèixer Felip de Borbó com a rei d'Espanya. En aquestes circumstàncies, Marlborough va aconseguir prendre Bouchain després d'haver derrotat Villars, però fou cridat a Gran Bretanya a finals d'any, i es designà per substituir-lo el Duc d'Ormonde.

En secret i actuant al marge dels austríacs i dels holandesos, el secretari d'estat britànic Henry St John va iniciar converses amb el Marquès de Torcy. Per la seva banda, el duc d'Ormonde no va dur les tropes britàniques a l'atac, amb la qual cosa, després de la Batalla de Denain, en què Eugeni de Savoia no va poder comptar amb l'auxili del Duc d'Ormonde, el Duc de Villars va poder recuperar gran part del terreny perdut pels francesos.

La signatura del Tractat d'Utrecht (1713) va posar fi a la guerra de Gran Bretanya i els Països Baixos contra França; mentre que la guerra entre França i Àustria va continuar fins que, el 1714, van ratificar-se els tractats de Rastatt i Baden. Per part espanyola, la Guerra de Successió tingué un epíleg en la Guerra de la Quàdruple Aliança (1718-1720) motivada per l'intent de Felip V d'apoderar-se de Sardenya i Sicília, territoris a què havia hagut de renunciar al Tractat d'Utrecht.

El Tractat d'Utrecht

Segons el Tractat d'Utrecht, que va signar-se l'11 d'abril de 1713, es reconeixia com a rei

El Príncep Eugeni de Savoia pintat per Jacob van Schuppen. El Príncep Eugeni fou un dels mes grans generals austracistes. Va lluitar juntament amb Marlborough a Blenheim, Oudenarde i Malplaquet.

d'Espanya Felip de Borbó, el qual, però, renunciava als seus drets successoris sobre França, tot i que a França hi hagué qui considerava il·legítima aquesta renúncia. Per altra banda, els dominis de la Corona espanyola quedaven reduïts a la Península i Amèrica, perquè Felip V va haver de cedir els Països Baixos espanyols, Nàpols, el Ducat de Milà i el Regne de Sardènia a l'emperador Carles VI, així com Sicília i parts del Milanesat a Víctor Amadeu II de Savoia, i Menorca i Gibraltar a Gran Bretanya. A més, va haver de garantir als britànics el monopoli de la trata d'esclaus a Amèrica durant trenta anys.

Quant a França; no es va dur a terme cap dels projectes austríacs concebuts des de mitjans del segle XVII de fer retrocedir l'expansió francesa cap al Rin i els Països Baixos. Lluís XIV va acceptar deixar de donar suport a les reivindicacions al tron britànic del Pretendent Jaume Francesc Eduard Stuart, fill de Jaume II d'Anglaterra i VII d'Escòcia, i reconèixer com a legítima sobirana la reina Anna. A l'Amèrica del Nord, Lluís XIV va admetre la sobirania britànica sobre la Terra de Rupert i l'illa de Terranova com també va haver de cedir a Gran Bretanya Acàdia i l'illa caribenya de Saint Kitts.

Als holandesos, se'ls va permetre conservar algunes places fortes als Països Baixos austríacs (espanyols fins el 1713) com també es quedaren amb una part de l'antic domini espanyol de Guelders.

Després del Tractat d'Utrecht, els Pactes de Família entre les dues branques borbòniques -la de Madrid i la de París- van forjar una aliança entre Espanya i França que es va mantenir fins que l'esclat de la Revolució Francesa va dur a la Guerra Gran. Per altra banda, el Tractat d'Utrecht va confirmar la relegació d'Espanya al paper de potència de segon ordre dins d'Europa, fet que ja havia començat el 1648 amb la Pau de Westfàlia.

La posició de la Corona d'Aragó

Període 1700-1705

La fi de la Guerra dels Segadors havia significat una retallada del poder de les institucions ja que, després de la rendició de Barcelona a les tropes Joan Josep d'Àustria el 1652, la corona havia assumit el control de la Insaculació, és a dir, el procés mitjançant el qual s'elegien els consellers de les institucions. Per altra banda, si el 1641 les tensions entre la corona i les institucions havien dut Pau Claris a proclamar Lluís XIII de França comte de Barcelona, a finals del segle XVII, hi havia a Catalunya un fort sentiment antifrancès motivat pel record del Tractat dels Pirineus i dels intents de Lluís XIV de completar el seu domini de Catalunya amb l'annexió del Principat, objectiu que no abandonà fins a la signatura del Tractat de Ryswick (1697), poc després que els francesos haguessin arribat a ocupar Barcelona.

Al Principat de Catalunya, durant el darrer terç del segle XVII, havia aparegut una nova classe social, semblant a la valenciana, composta per productors i exportadors, els quals aspiraven a desenvolupar un capitalisme comercial inspirat en el model d'Holanda. Aquest grup havia elaborat un projecte de recuperació, amb el qual Catalunya es recuperaria del període d'atonía i decadència que havia viscut des de finals del segle XV. L'objectiu d'aquest sector, conegut com a regeneracionista, era usar les Constitucions i les tradicionals institucions catalanes (la Generalitat, les Corts, el Consell de Cent) per promoure una regeneració social i econòmica del país. Una persona representativa d'aquest corrent regeneracionista fou Narcís Feliu de la Peña, autor del llibre "Fènix de Cataluña, compendio de sus antiguas grandezas y medios para renovarlas", publicat el 1683.

Malgrat tot, en un principi, els regnes de la Corona d'Aragó van acceptar com a rei Felip de Borbó, qui, entre 1701 i 1702, celebrà Corts de Catalunya -les primeres des de 1636- i jurà els furs i constitucions del Principat. Ara bé, els sectors regeneracionistes, recelosos d'un príncep francès com ho era Felip de Borbó i desitjant recuperar la llibertat que havien tingut les institucions catalanes abans de 1652, van començar a veure el suport a la candidatura de Carles d'Àustria com el mitjà per assolir els seus objectius polítics.

El triomf austracista de 1705

L'expedició de 1704

Aquest mapa mostra les fronteres europees després del Tractat d'Utrecht i del Tractat de Rastatt.

El 27 de maig de 1704 un estol de 30 vaixells anglesos i 18 d'holandesos comandats per l'almirall Roorke i amb Jordi de Darmstadt al front, amb uns 1.200 soldats d'infanteria es presenta davant de Barcelona amb la intenció de prendre-la per la força. Es confiava amb els conspiradors però l'acció està mal preparada i la ciutat es posà a les ordres del virrei Francisco Fernández de Velasco, qui va sol·licitar la formació de la Coronela de Barcelona, amb cinc mil homes, per reforçar als set-cents infants i cent vuitanta soldats de cavalleria de la guarnició, entre la ciutat i Montjuïc. Per això l'estol fugí després d'haver bombardejat Barcelona el 31 de maig.

El Pacte de Gènova

Malgrat el fracàs del 1704, el 17 de maig de 1705 els austracistes catalans, coneguts també com "*Els Vigatans*", signaren amb representants anglesos el Pacte de Gènova, pel qual, a canvi de rebre'n ajuda militar, es comprometien a col·laborar en la lluita dels aliats contra Felip de Borbó cosa que duia a reconèixer com a sobirà Carles d'Àustria. Un mes més tard, el 20 de juny del 1705, els comissionats Domènec Perera i Antoni de Peguera i d'Aimeric es reuniren a la capital de la República de Gènova, per tal de signar el pacte amb Mitford Crowe, l'enviat de la reina Anna I d'Anglaterra.

Segons l'expressió de l'historiador Ferran Soldevila, el desig dels austracistes catalans era "canviar la seva situació dins la monarquia espanyola"

La Revolta dels Maulets

Des del 1704, Francesc Dàvila, qui probablement era un líder de la Segona Germania que havia escapat de la repressió, va trespasar per tot el sud del Regne de València explicant als camperols que Carles d'Àustria estava disposat a abolir tots els drets dels nobles. Poc després del setge de Gibraltar (5 de setembre de 1704 - 31 de març de 1705), amb l'ajut de l'estol anglès, els austracistes conqueriren Dènia i altres places com ara Alzira; quan Joan Baptista Basset desembarcà a Altea l'agost del 1705 començà la revolta dels maulets.

Basset va cavalcar fins a València, via Dènia, Gandia i Alzira, sense trobar-hi cap resistència important. Quan els nobles borbònics o les fortaleses tractaren de resistir hi trobaren vilatans armats que els forçaren a fugir-ne. El Virrei, juntament amb el duc de Gandia, una llarga llista de nobles i botiflers començaren a fugir, no cap a València, sinó cap a Castella.

La ciutat de València va obrir les portes a l'exèrcit maulet sense resistència. Més aviat al contrari, l'entusiasme popular fou immens. Alhora arribaven notícies de l'alçament austracista al Principat, on les ciutats havien foragitat l'exèrcit "felipista", i de Barcelona, on el propi Carles III havia desembarcat triomfalment. Això ajudà a escampar la revolta des de Vinaròs i Benicarló a Vila-real i Castelló, on els maulets es feren forts. Un cop Basset es va establir a València, exercint de Virrei en la pràctica, i amb la major part del regne sota el control dels maulets (çò és, camperols armats), la seua primera mesura va ser abolir tots els tributs senyoriais.

Fins i tot va anar-hi més lluny i, amb la dubtosa legalitat del seu càrrec, va deixar de pagar tot impost a la corona. A més a més, va abolir el "dret de portes", un impopular impost sobre els productes de les colònies a València. Va tolerar, i en certa manera atiar, la persecució, l'arrest i l'expulsió dels ciutadans francesos, principalment mercaders, que eren considerats per la plebs com a enemics i pels mercaders locals com a perillosos competidors.

Òbviament, les relacions amb les *Potències marítimes*, aliades amb Carles III, es varen restablir, reprenent el tràfic de mercaderies com abans. Alhora, Basset i els maulets arrestaven i desallotjaven els *botiflers* més importants, requisant les seues possessions.

El domini dels maulets -pagesos revoltats- sobre l'austracisme valencià fou tan clar que un significat borbònic como ho era el pare Josep Manuel Minyana va decidir donar el títol "De bello rustico valentino" (=Sobre la guerra rural valenciana) al llibre que, anys després, va escriure sobre la història de la guerra de successió al Regne de València. Per altra banda, un cop acabada la guerra, molts nobles valencians es queixaren a Felip V que l'abolició dels Furs del Regne de València era una mesura injusta perquè, en la seva majoria, la noblesa valenciana se li havia mantingut fidel.

Carles d'Àustria, és a dir, Carles III de Castella i d'Aragó

Com que l'exèrcit pagès dels maulets no era capaç de resistir els atacs de les forces borbòniques, Basset va demanar ajuda al Rei, és a dir, a Carles III de Castella i d'Aragó, el qual va enviar a València un contingent anglès dirigit per Charles Mordaunt, Lord Peterborough, amb el qual també hi viatjà el comte de Cardona, encarregat pel Rei de posar fi als excessos plebeus de Basset i els seus maulets; evidentment, l'abolició dels tributs de la corona privava Carles III dels seus ingressos del Regne de València. Així doncs, Cardona i Peterborough van empresonar alguns col·laboradors de Basset sota l'acusació d'haver confiscat indegudament béns dels francesos i dels botiflers; per altra banda, les autoritats reials van fer sortir Basset de València, on gaudia de força popularitat, enviant-lo primer a Alzira i després a Xàtiva, encoratjant-lo a prendre part en les lluites.

Durant les celebracions populars per l'entrada de Carles III a Madrid (27 de juny de 1706), Peterborough va enviar en secret tropes a Xàtiva, amb l'ordre d'arrestar Basset i empresonar-lo en una fortalesa en mans angleses. Ara bé, quan la notícia es feu pública, el poble es revoltà. A València els crits de "*Visca Basset, abans que Carles III*" demostraven, en cas de dubte, quin era el sentiment majoritari dels valencians. De fet, Peterborough va haver de girar els canons per fer-los apuntar a l'interior de la ciutat i controlar la plebs. Les manifestacions de protesta duraren dies, s'enviaren cartes al Rei a Barcelona, i hi hagué arreu declaracions públiques en favor de Basset i les seues reformes; tanmateix, conscients que una victòria borbònica significaria la restauració del règim senyorial enderrocat el 1704, aturaren les protestes, creient que el Rei Carles repararia la injustícia i alliberaria Basset quan anés a València.

Carles d'Àustria a Barcelona

El 1705, l'arxiduc Carles embarcà a Lisboa en direcció al Mediterrani. S'atura a Altea on fou proclamat Rei i la revolta valenciana dels maulets s'estengué liderada per Joan Baptista Basset. Mentretant, alentats constantment pel príncep Jordi de Darmstadt, escamots armats barraren el pas als borbònics a la plana de Vic. La flota de l'Arxiduc, formada per 180 vaixells amb 9.000 soldats anglesos, holandesos i austriacs i 800 cavalls sota el comandament de Lord Peterborough, l'holandès Shrattenbach i Jordi de Darmstadt arribà a Barcelona el 22 d'agost de 1705.

Davant del setge dels austracistes, les autoritats barcelonines es mantingueren fidels a Felip d'Anjou i proposaren formar la Coronela, mentre la població vacil·là; mentrestant, els vigatans s'alçaren i en baixaren uns 1.000 armats per unir-se al desembarcament, que a la Batalla de Montjuïc capturen la fortalesa, des de la qual bombardejarien la ciutat.

Barcelona, envoltada de les tropes aliades va rendir-se el 9 d'octubre i el Virrei de Catalunya Francisco Antonio Fernández de Velasco i Tovar signà la capitulació; fou aleshores quan la ciutat s'aixecà contra Velasco. El 22 d'octubre entra a Barcelona l'Arxiduc Carles, que el 7 de novembre de 1705 jura les constitucions catalanes, i fou proclamat rei -Carles III-.

Entre 1705 i 1706, Carles III va celebrar unes Corts Catalanes a Barcelona en les quals va concedir moltes de les reivindicacions dels regeneracionistes, entre les quals, el control de les insaculacions. A més, hom havia proclamat Carles III rei del Principat i Comtats de Rosselló i Cerdanya, indicant així una clara voluntat de recuperar els territoris perduts en el Tractat dels Pirineus. Per la seva banda, a Castella, els cercles borbònics van presentar les concessions atorgades per Carles III a les corts de Barcelona com si fossin un projecte de sotmetre tota la corona espanyola al domini de Catalunya.

El 3 d'abril de 1706, les tropes borbòniques posaren setge a Barcelona amb un contingent de 18.000 soldats comandats per René de Froulay de Tessé i amb l'estol del Comte de Tolosa. Felip de Borbó mateix acompanyava l'expedició i va arribar a establir-se a Sarrià. Per defensar Barcelona l'Arxiduc Carles comptava amb 8.500 homes: 4.500 membres de la Coronela, 2.000 infants entre britànics, alemanys i holandesos, uns 1.000 catalans regulars enquadrats en el Regiment de Reials Guàrdies Catalanes i el regiment de Barcelona i un miler més de voluntaris catalans. A més uns 400 dragons, 250 catalans i la resta anglesos. El 19 d'abril la fortalesa de Montjuïc és atacada però resisteix fins el dia 26, quan cau en mans borbòniques. Poc després, dos mil homes de Lord Peterborough aconseguiren entrar a Barcelona en barques de pescadors, superant el bloqueig de la flota del Comte de Tolosa. Cap al 8 de maig, semblava imminent l'assalt a Barcelona per les tropes borbòniques, però, en saber-se la notícia de l'arribada de la flota aliada anglo-holandesa comandada per John Leake procedent de Gibraltar amb 56 naus i uns 10.000 soldats, els borbònics, que podien haver presentat batalla, fugiren en un complet desordre fins al punt que Felip d'Anjou hagué de passar a França i tornar a Espanya per Navarra. En aquestes circumstàncies, Carles III va poder entrar a Saragossa i proclamar-se rei; aleshores, a l'Aragó, només Tarassona i Jaca es mantenien lleials als borbònics

Canvis de mans de Menorca

Menorca, abassegada per la forta guarnició espanyola que ocupava l'illa, es declarà la guerra civil, l'Arxiduc fou nomenat rei de l'illa el 20 d'octubre de 1706. La lluita entre carlistes i filipistes dura tres mesos, fins que el gener de 1707, Felip V envia un batalló de reforç al governador Diego Leonardo Dávila, que torna a controlar l'illa, però Anglaterra, que no perdia de vista les seves ambicions d'instal·lar-se fermament a la Mediterrània, ocupà Menorca en nom de Carles III el 29 de setembre de 1708.

Menorca era per els britànics un punt estratègic de consideració i no renunciaria a ella, ja que a més era el seu botin de guerra. Gràcies a la seva ajuda estratègica amb homes i doblers a l'emperador Habsburg, volia a canvi una recompensa i s'en va fer amb Gibraltar, Menorca i concessions comercials a Amèrica.

En 1704, 300 homes de la part borbònica, que pertanyien al Batalló de Mallorca, arriben al castell de Sant Felip de Mahó per reforçar la guarnició. Entre 1705 i 1708 domina a Menorca el band borbònic. Llavors, el primer governador general de Menorca era Francisco de Luna y Cárcamo i l'ajudava el tinent coronel d'Infanteria, Francisco Falcó.

A finals de setembre de 1706, una esquadra anglo-holandesa va arribar a les Balears governats per l'almirall anglès, Sir John Leake. Primer visità Eivissa, passà per Mallorca i acabà per atracar Menorca. La missió del almirall anglès era recolzar a Carles III entre els territoris que encara dubtaven a qui governant escollir i intimidar als borbònics per fer-los capitular.

La nit del 17 d'octubre al 18 d'octubre de 1706, el brigadier espanyol, Jerónimo Pérez de Nueros y Pueyo, abandonà Ciutadella i s'enforticà dins el castell de Sant Felip, a prop de Mahó, d'on era el castellà. Pérez de Nueros havia substituït al governador general de Menorca, el mariscal de camp, Francisco de Luna y Cárcamo en el seu càrrec. Començava l'aixecament austriacista a Menorca.

El 20 d'octubre de 1706 el líder del band habsburg a Menorca, el menorquí Joan Miquel Saura Morell, proclamà des de Ciutadella que el seu rei era Carles III i fou proclamat nou governador i capità general de Menorca. Aviat, Saura reuní als jurats de la Universitat General i als principals homes de poder de Ciutadella.

El 23 d'octubre de 1706 setgen el castell de Sant Felip- Mahó.

El 26 d'octubre de 1706 Saura envià al castell de Sant Felip a tres síndics mahonesos per entrevistar-se amb Pérez de Nueros. Més andavant caurà el castell de Sant Felip i després el castell de Fornells, punts forts dels borbònics a mans dels carlistes.

Caigut Saura, el nomenament de governador de Menorca caurà en el coronel Diego Leonardo Dávila que durarà fins 1707. En març de 1707, Dávila va abolir els privilegis de l'illa, suprimí la insaculació i designà nou jurats i consellers.

El dia primer de 1707 una petita flota francesa, de cinc naus, recalà al migdia, al davant de l'illeta del rei, al port de Mahó governada pel comte de Villars per posar fi a aquell succèss insostenible.

Entre 1708 i 1713 dominaràn Menorca els autriacistes amb la governació dels anglesos que ocuparen Menorca aquell mateix any. (Ocupació anglesa a Menorca)

Cap al 1710 durant la guerra entre Carles VI del Sacre Imperi Romà i Felip V, els ministres britànics negociaren amb França la soberania sobre Menorca.

La Batalla d'Almansa

L'ofensiva borbònica contra el sud valencià s'inicià l'octubre de 1706 quan les forces de Luis Belluga y Moncada, que ja havien impedit la conquesta austracista de la ciutat de Múrcia a la batalla de l'Hort de les Bombes s'uniren a les del duc de Berwick, el comandant en cap borbònic, i feren caure Cartagena, Oriola (el dia 11) i Elx (el 21 d'octubre), però la presència de l'exèrcit aliat a Alacant no permetia als borbònics continuar cap al nord. Per altra banda, després d'haver estat expulsades de Madrid pel Duc de Berwick, les tropes austracistes es retiraren cap al Regne de València. Llavors, Berwick es dirigí cap a Múrcia per recuperar Cartagena i mirar d'apoderar-se del sud valencià. El 8 de febrer de 1707 desembarcaren a Alacant 8.000

Batalla d'Almansa

holandesos de reforç, i al febrer foren vençudes Xixona, Novelda i Elda. La decisió de Carles III de tornar a Barcelona significà un problema a l'exèrcit aliât, que fou privat d'una part considerable d'homes amb Berwick a les portes del Regne. El 8 d'abril, les tropes del comte de Galway i d'Antóni Lluís de Sousa, marquès das Minas, es concentraren a la Font de la Figuera i l'11 arribaren a Cabdet des d'on entraren a Castella, a l'encalç de l'exèrcit de borbònic. A Montealegre (Albacete) l'avantguarda aliada sorprengué els borbònics en retirada i la població fou presa. Berwick sabé esperar el moment oportú refugiat a Almansa, on arribà el 21 d'abril, mentre els austriacistes prengueren Villena el 22, després d'un setge de cinc dies.

A la batalla d'Almansa (25 d'abril del 1707), les tropes filipistes van vèncer les de Carles III; a continuació, l'exèrcit es dividí en dues columnes, la primera comandada pel mateix Berwick que va pendre València, i la segona columna, liderada per François Bidal d'Asfeld va començar cremant i destruint Xàtiva, a la qual canviaren el nom pel de *San Felipe* i va continuar amb la presa d'Alcoi el 8 de gener de 1708, Dènia el 17 de novembre de 1708, i el castell de Santa Bàrbara, a Alacant el 19 d'abril de 1709. Per altra banda, els borbònics entraren també a Saragossa el 26 de maig del 1707; poc després, l'exèrcit del duc d'Orleans va assetjar Lleida, que va caure el 14 d'octubre de 1707, i Tortosa, que ho va fer el 15 de juliol de 1708.

Felip V al Museu de l'Almodí de Xàtiva

La contraofensiva austracista

L'estiu de 1710, l'exèrcit austracista, reorganitzat, reprèn les accions ofensives i venç als borbònics a la batalla d'Almenar i la Batalla de Monte de Torrero, recuperant l'Aragó, i Carles III tornà a entrar a Madrid el 21 de setembre de 1710, però la impossibilitat de mantenir-la, els obligà retirar-se'n, i llavors foren vençuts pels borbònics a la batalla de Brihuega i la Batalla de Villaviciosa de Tajuña; poc després, les tropes filipistes prengueren de nou l'Aragó.

La resistència de Catalunya

Context

Després que, arran de la mort del seu germà Josep I, esdevingués emperador, Carles d'Àustria va desentendre's dels regnes hispànics i es retirà cap a l'Imperi, i, per altra banda, les potències aliades van començar a considerar més convenient reconèixer Felip de Borbó com a rei d'Espanya. Així, es va arribar a la signatura del Tractat d'Utrecht (1713), en les discussions del qual no es van tenir en compte les peticions dels diplomàtics catalans de garantia de la continuïtat dels furs i institucions de Catalunya.

En el mateix moment d'entrar a València, poc després de la batalla d'Almansa, el duc de Berwick ja havia proclamat l'abolició Furs de València ja que, com a càstig per la seva rebel·lia, a partir d'aleshores els únics furs i privilegis que tindrien els valencians serien aquells que al rei li semblés bé concedir-los, amb la qual cosa, es va suprimir de cop l'estat valencià que Jaume I havia creat després de la Conquesta. El 29 de juny de 1707, Felip V promulgà els Decrets de Nova Planta que definien el nou règim que imposà als regnes d'Aragó i de València.

El 7 de juliol de 1713, representants de Felip V convidaren la ciutat de Barcelona a rendir-se; dos dies després, la Junta de Braços va decidir resistir com a única manera d'intentar salvar el sistema institucional català

El duc de Pòpuli

Barcelona, on s'havien aplegat molts combatents valencians, fou assetjada el 25 de juliol de 1713 per les forces del duc de Pòpuli. S'escollí el general Villaroel, militar borbònic fins l'ofensiva de 1710, comandant de l'exèrcit català ajudat, entre altres, pel valencià Joan Baptista Basset. La situació del Principat esdevingué progressivament més inestable per als borbònics a causa de les revoltes i l'aixecament de milers de persones arreu del país que lluitaren contra la invasió; així,

Castell de Cardona, darrer reducte de la resistència catalana a la invasió castellana de 1714

L'Exèrcit de les Dues Corones fou incapaç d'aturar les guerrilles de la Plana de Vic i el Lluçanès, per la qual cosa, el duc de Pòpuli hagué de mobilitzar tropes destinades al setge de Barcelona, fet que n'afeblí el bloqueig i permeté importants connexions entre la ciutat i la resistència de l'interior del país. A nivell marítim el setge fou ineficaç mentre fou possible l'arribada de queviures, pólvora i municions de Mallorca.

Entre el 9 d'agost i el 5 d'octubre del 1713 s'inicià l'Expedició del Braç Militar, encapçalada pel diputat militar Antoni de Berenguer i el general Rafael Nebot, els quals trencaren el setge de Barcelona i aconseguiren desembarcar a Arenys 300 genets i 300 fusellers amb l'objectiu de reorganitzar forces a l'interior del país; malgrat ser perseguits per 10.000 soldats borbònics organitzats en diferents columnes, i que arrasaren els pobles per on van passant, els expedicionaris acabaren reclutant uns 5.000 voluntaris però els fou impossible organitzar una acció de socors a la ciutat. Tanmateix, aquest fracàs en l'intent d'atrapar Pòpuli entre dos focs consolidà la resistència a l'interior del país i reforçà la plaça de Cardona.

Després de la signatura del Tractat de Rastatt, que posà fi a la guerra entre França i Àustria, Lluís XIV s'implicà en la lluita contra la resistència catalana, considerada ara com una pura i simple rebel·lió la qual cosa permetia executar els resistents capturats, els quals no ja podien pretendre ser considerats presoners de guerra; a més, com a mesura intimidatòria, les tropes de les Dues Corones (Espanya i França) incendiaren pobles sencers tal com ho feren a Sallent; per altra banda, els objectius dels canons usats pel duc de Populi contra Barcelona no eren pas les instal·lacions militars sinó la població civil, la qual hagué de refugiar-se a la platja de Sant Bertran, al peu de Montjuïc, i a l'Arenal, a l'actual Barceloneta; llavors, el duc de Pòpuli arribà a demanar a l'almirall Jean Baptiste du Casse, que comandava l'estol del bloqueig marítim a la ciutat, que des del mar es bombardegessin aquelles platges per tal d'obligar la població a entrar de nou a la ciutat. Ducasse respongué que en tota la seva carrera militar no s'havia trobat en una situació igual i que no cometria aquella brutalitat sense una ordre expressa de Lluís XIV.

Aquest clima de terror, però, va dur molta gent a sumar-se a la resistència, dirigida per Bac de Roda, cap de voluntaris, Antoni Desvalls, Marquès de Poal, membre del Braç Militar i el General Josep Moragues, governador de Castellciutat. L'entrada a fons de França significà l'arribada de més soldats i armament per a ampliar el bloqueig marítim i terrestre de la ciutat i reforçar també les guarnicions de ciutats com Vic, Manresa, Martorell, Mataró, Ripoll, Lleida, Hostalric, Vilafranca, etc.

El 30 de novembre de 1713, Rafael Casanova fou nomenat Conseller en Cap del Consell de Cent Barcelona, màxima autoritat de la ciutat. El càrrec duia aparellat el grau de coronel de la Coronela, la milícia ciutadana, que era la base més nombrosa de la guarnició, amb uns 4.700 membres que formaven part dels gremis professionals.

El duc de Berwick

El 6 de juliol de 1714, el duc de Berwick substituí el duc de Pòpuli com a comandant en cap de les forces que assetjaven Barcelona; amb el duc de Berwick venia també un fort contingent francès enviat per Lluís XIV en ajuda de Felip V, en el qual hi havia soldats i comandaments que s'havien distingit durant la guerra en la lluita contra els Aliats. A més a més, per controlar les revoltes populars de l'interior del país i protegir els espallles dels assetjants Berwick amplià les forces d'ocupació, que s'elevava als 47.000. En total l'exèrcit borbònic arribava a l'extraordinària xifra de 86.000 efectius en un país que no arribava al mig milió d'habitants. Hi havia, si fa no fa, un soldat per família.

La carta de Felip V enviada a Berwick indica fins a quin punt interessava al monarca borbó la conquesta de la ciutat comtal:

Debiendo prometerme muy en breve la rendición de la plaza de Barcelona, he juzgado conveniente advertiros de mis intenciones. Estos rebeldes como tales están y son incursos en el mayor rigor de la guerra. Cualquiera gracia que experimenten será un mero efecto de piedad y conmiseración, por lo cual, si arrepentidos de su error, recurrieren antes de abrir la trinchera, pidiendo misericordia, no se la concederéis prontamente, pero les oiréis, y haciéndoles presente su rebeldía, y cuán indignos son de misericordia, los esperaréis de ella, ofreciendo interponeros conmigo para que logren a lo menos sus vidas, exceptuando si se puede de esta gracia (que será sólo lo que ofreceréis y nada más) los cabos principales. Si no se dieren por entendidos y dejaren levantar tierra, y abrir brecha, ya en este caso no los oiréis más capitulación que la de rendirse a discreción. Y si todavía aun en este caso mantuvieren precitos y llegare el caso de asalto, ya en él no son dignos, como comprenderéis, de la menor piedad, y deben experimentar el último rigor de la guerra a que deben quedar sujetos cualesquiera oficiales españoles que se hallan dentro

Tot i que Lluís XIV era més partidari de la prudència, Felip V estava disposat a convertir Catalunya en un cementiri. Alguns historiadors, com ara Josep Maria Torras i Ribé, destaquen l'obsessió malaltissa que Felip V tingué contra Catalunya. Cartes com aquesta demostren la voluntat fèrria de Felip de sotmetre a Catalunya i els catalans. La repressió posterior fou l'exemple així com l'incompliment dels acords de capitulació són l'exemple més gràfic de l'obsessió del monarca contra els territoris de la corona d'Aragó. Amb tot, Berwick es prengué al peu de la lletra les indicacions de Felip V i inicià un setge a tota regla, seguint el mètode Vauban.

Finalment, Berwick decidí assaltar la ciutat el dia 12 d'agost, després d'haver patit unes 2.200 baixes en les feines d'ampliació, consolidació i excavació de les trinxeres; xifra espectacularment alta tenint en compte l'estat penós de les defenses i la fase en què es trobava el setge. Tot i que arribaren a controlar parcialment els dos baluards en una lluita molt aferrissada, Berwick tocà a retirada a causa de la dificultat d'entrar a la ciutat i les moltes baixes que estava provocant la lluita. La sagnia que significà aquell assalt per part dels borbònics feren repensar l'estratègia a Berwick, que planejà la conquesta pel dia següent dels baluards de Santa Clara i el del Portal Nou amb la intenció d'anular aquells punts avançats i poder afrontar un assalt amb més garanties. Així s'inicià la Batalla del Baluard de Santa Clara que s'allargà durant els dies 13 i 14 d'agost del 1714 amb un resultat favorable als catalans, que després d'una lluita demencial i moltes baixes repel·liren l'enemic davant de la incredulitat dels alts comandaments filipistes.

Tot i que la Junta de Braços havia mobilitzat a tots els homes majors de 14 anys, la Batalla del Baluard de Santa Clara produí importants baixes entre les tropes catalanes. Berwick decidí allargar unes setmanes més els bombardejos a les muralles per tal de fer més grans les bretxes i no exposar les seves tropes a les carnisseries dels dos assalts fallits. L'efectiu bloqueig marítim i la impossibilitat de trencar el setge per part del Marquès de Poal amb la resistència de l'exterior situà Barcelona al límit de les seves possibilitats. Les reserves de pólvora eren minses i l'aliment escassejava fins al punt que la gent moria d'inanició pels carrers. Davant la desesperada situació de la plaça, el duc de Berwick, comandant de les forces assaltants, proposà la rendició el 3 de setembre. Casanova, remarcant l'estat en què es trobaven i anunciant que la reserva de pólvora no cobria sinó les necessitats de dos o tres dies, exposà a l'assemblea de la Junta de Braços la conveniència de gestionar un armistici de dotze dies. Aquesta proposta no fou compartida per la majoria de membres de l'assemblea i, a través del Coronel Gregori Saavedra, s'envià als assetjants el següent text:

Els tres Comuns s'ha ajuntat i considerat la proposició feta per un oficial dels enemics: responen que no volen oir ni admetre cap proposta de l'enemic

Arran d'aquesta decisió de la Junta de Braços, Villarroel dimití com a Tinent General de Barcelona tot i que durant l'assalt final de l'onze de setembre tornarà a agafar les regnes de la defensa de la ciutat.

La Batalla de l'Onze de Setembre

L'11 de setembre del 1714 començà l'assalt general de les tropes borbòniques cap a dos quarts de cinc de la matinada. El Conseller en Cap Rafael Casanova va presentar-se a la muralla amb la senyera de Santa Eulàlia, venerada pels barcelonins, per tal de donar ànims als defensors. Segons la tradició aquesta senyera només podia utilitzar-se en els moments de greu perill per a Barcelona. Rafael Casanova, Antoni de Villarroel i la resta de responsables del govern de la ciutat van promulgar un pregó per convocar els barcelonins a una darrera defensa l'11 de setembre:

« Ara ojats, se fa saber á tots generalment, de part dels tres Excms. Comuns, pres lo parer dels Senyors de la Junta de Govern, personas asociadas, nobles, ciutadans y oficials de guerra, que separadament estan impeding lo internarse los enemics en la ciutat; atés que la deplorable infelicidad de esta ciutat, en què avuy resideix la llibertat de tot lo Principal y de toda Espanya, está esposada al ultim extrem, de sujectarse á una entera esclavitud. Notifican, amonestan y exhortan, representant pares de la patria que se afligiesen de la desgracia irreparable que amenaza lo favor e injust encono de las armas gali-spanas, feta séria reflexió del estat en què los enemichs del Rey N.S., de nostra llibertat y patria, estant apostats ocupant todas las bretxas, cortaduras, baluarts del Portal Nou, Sta. Clara, Llevant y Sta. Eulalia. Se fa á saber, que si luego, inmediatament de ohit lo present

Batalla de l'11 de Setembre

pregó, tots los naturals, habitans y demás gents habils per las armas no se presentan en las plassas de Junqueras, Born y Plassa de Palacio, á de què unidament ab tots los Senyors que representan los Comuns, se poden retxassar los enemichs, fen lo ultim esfors, esperant que Deu misericordias millorarà la sort. Se fa també á saber, que essent la esclavitud certa y forzosa, en obligació de sos empleos, explican, declaran y protestan als presents, y donan testimoni als veniders, de què han executat las últimas eshortacions y esforsos, protestant de tots los mals, ruinas y desolacions que sobrevinguen á nostra comuna y afligida patria, y extermini de tots los honors y privilegis, quedant esclaus amb los demás enganyats espanyols y tots en esclavitud del domini francés; pero com tot se confía, que tots com verdaders fills de la patria, amants de la llibertat, acudirán als llocs senyalats á fi de derramar gloriosament seva sang y vida, per son Rey, per son honor, per la patria y per la llibertat de tota Espanya,

y finalment los diu y fan saber, que si despres de una hora de publicat lo pregó, no compareixen gent suficient per ejecutar la ideada empresa, es forsós precis y necessari fer llamada y demanar capitulació als enemichs, antes de venir la nit, per no esposar á la mes lamentable ruina de la Ciutat, per no esposarla a un saco general, profanació dels Sants Temples, y sacrifici de noys, donas y personas religiosas. Y pera que á tots sia generalment notori, que ab veu alta, clara e intelligible sia publicat per tots los carrers de la present ciutat. Donat en la casa del la Excma. Ciutat, residint en lo portal de S. Antoni, presents los dits senyors Excms. Y personas asociadas, a 11 de Setembre, á las 3 de la tarde, de 1714 >>

—Rafael Casanova, Antoni de Villarroel i la resta de responsables del govern de la ciutat, 11 de Setembre, á las 3 de la tarde, de 1714

Les tropes borbòniques penetraren a la ciutat per diferents punts, però bàsicament utilitzaren l'anomenada "bretxa reial" entre el Baluard de Santa Clara i el del Portal Nou a l'est de la ciutat. L'assalt es prolongà durant tot el dia amb intensos combats pels carrers. Els principals punts d'enfrontament se situaren al Convent de Sant Agustí, amb el Coronel Pau de Thoar al capdavant del Regiment de la Concepció amb la missió de contenir l'avanç de les tropes borbòniques pel centre de la ciutat; entre el Baluard del Portal Nou i el Baluard de Sant Pere, on se situà Rafael Casanova amb l'estendard de Santa Eulàlia; i finalment a les barricades del Palau Reial Nou, prop del port, on se situà la bandera de Sant Jordi i caigué ferit el General Joan Baptista Basset. Cap a les dotze del migdia del mateix dia Casanova resultà ferit d'un tret a la cuixa, fet que l'obligà a retirar-se de la batalla.

El front s'estabilitzà cap a les dues de la tarda, fet que permeté iniciar l'anàlisi de la situació. Antoni de Villarroel proposà dues sortides alternatives: iniciar un doble atac per la recuperació dels baluards del Portal Nou i de Llevant o la capitulació. Finalment, la majoria dels membres del Govern, reunits al Baluard de Sant Antoni, decidiren iniciar les negociacions amb l'exèrcit borbònic per exigir capitulacions.

L'últim lloc de Catalunya a caure va ser Cardona el 18 de setembre del mateix any; Mallorca i les Pitiüses, liderades per Josep Antoni de Rubí un any més tard, l'11 de juliol de 1715 després de la campanya borbònica iniciada el juny del 1715. Com a dret de conquesta, tots aquests territoris foren annexionats a la Corona de Castella. Menorca, fou ocupada pels anglesos, la qual tornà acabà sent ocupada per Espanya el 1802.

El Decret de Nova Planta de Catalunya

Després de l'entrada de els tropes borbòniques a Barcelona, deixaren d'existir les institucions catalanes, i les forces d'ocupació constituïren una Junta Superior de Gobierno del Principado de Cataluña, la qual assumí el control del país.

El règim de terror i la repressió brutal que, després de la signatura del Tractat d'Utrecht, els borbònics havien començat a aplicar als territoris que dominaven es mantingué, pel cap baix, durant uns dos anys més, fins que, el 1716, Felip V va promulgar el Decret de Nova Planta, el qual definia les noves institucions de Catalunya.

Una de les mostres del caràcter repressiu del nou règim fou la construcció a Barcelona de la Fortalesa de la Ciutadella, operació per a la qual calgué destruir una gran part del barri de la Ribera, un dels més cèntrics i poblats de la ciutat. La gent que es va quedar sense casa per culpa de la construcció de la Ciutadella no sols no va rebre cap indemnització sinó que, a sobre, encara va ser obligada a col·laborar gratuïtament en la destrucció de casa seva i en l'edificació de la nova fortalesa.

Cronologia dels fets

- 1700: Mort de Carles II
- 1702: Batalla de Cadis: Fallit intent aliat d'iniciar una invasió des d'Andalusia
- 1702: Batalla de la badia de Vigo: Destrucció d'un estol francocastellà.
- 1704: Presa de Gibraltar per part dels aliats.
- 1704: Batalla de Vélez-Màlaga: Intent fallit borbònic de contrestar el control naval militar anglès del Mediterrani
- 1704-05: Setge de Gibraltar (1704-1705): Intent fallit borbònic de recuperar el penyal.
- 1705: Setge de Barcelona (1705). Barcelona cau en mans aliades.
- 1705: l'Arxiduc, coronat rei a Barcelona com a Carles III.
- 1706: Setge de Barcelona. Catalunya, definitivament en mans austríaques.
- 1707 (25 d'abril): Derrota d'Almansa: paulatina caiguda de l'Aragó i el País Valencià.
- 1707 (29 de juny): Derogació dels Furs del Regne de València i del Regne d'Aragó.
- 1711-1713: Abandó dels anglesos i els holandesos i, en menor grau, de l'Arxiduc.
- 1713 (30 de juny al 10 de juliol): Junta de Braços dels estaments eclesiàstic, militar i reial del Principat de Catalunya, en què s'acordà defensar amb les armes les Constitucions de Catalunya davant les tropes de Felip V.
- 1714 (13 i 14 d'agost: Batalla de Talamanca. Darrera victòria de l'exèrcit austriacista català.
- 1714 (11 de setembre): Batalla de l'11 de setembre. Les Autoritats Catalanes es neguen a una rendició incondicional i exigeixen la signatura de Capitulacions.
- 1714 (12 de setembre): Berwick renuncia a exigir la rendició incondicional i acaba concedint Capitulacions.
- 1714 (13 de setembre): Entrada de les tropes filipistes a Barcelona.
- 1714 (18 de setembre): Signatura de les Capitulacions de Cardona.
- 1714 (22 de setembre): Les autoritats borbòniques no respecten ni les Capitulacions de Barcelona, ni les Capitulacions de Cardona, i inicien la repressió.
- 1715: L'11 de juliol, entrada de les tropes filipistes a la ciutat de Mallorca, i el 5 de juliol, les Pitiüses juren fidelitat a Felip V.
- 1715 (28 de novembre): Publicació del Decret de Nova Planta a Mallorca i Eivissa.
- 1716 (16 de gener): Publicació del Decret de Nova Planta al Principat de Catalunya.

Notes

- ↑ El Ducat de Savoia va formar part de l'Aliança borbònica fins el 8 de novembre de 1703, quan pel Tractat de Torí va canviar de bàndol i es va unir a la Gran Aliança de La Haia
- ↑ El Ducat de Milà, malgrat les reticències de la població milanesa, va restar fidel a Felip V d'Espanya fins el 26 de setembre del 1706, quan va ser ocupat per les tropes austriacistes.
- ↑ El Regne de Sardenya va restar fidel a Felip V d'Espanya fins el 1708, quan va ser ocupat per les tropes austriacistes.
- ↑ Al Regne de Nàpols, al contrari que a la Corona d'Aragó, l'aixecament militar austriacista va ser esclafat per les tropes borbòniques. El Regne va restar fidel a Felip V d'Espanya fins el 1707, quan va ser ocupat per les tropes austriacistes.
- ↑ El Regne d'Anglaterra (1701–6) esdevingué el Regne de la Gran Bretanya (1707–14) per l'Acta d'Unió de 1707 que uní les corones d'Anglaterra i Escòcia.
- ↑ El Regne de Portugal va intentar mantenir-se neutral fins el 16 de maig de 1703, quan pel Tractat de Methuen es va unir a la Gran Aliança de La Haia
- ↑ El Papa Climent XI va respectar el testament de Carles II que designava Felip V d'Espanya com a legítim successor de la Monarquia Hispànica. Però al 1707, davant la pressió dels exèrcits imperials, va acabar reconeixent a Carles III d'Àustria com a legítim successor.
- ↑ *Lynn, The Wars of Louis XIV: 1667–1714, p.271*. Les forces franceses a nivell teòric eren de 255.000 homes, als què cal sumar els exèrcits hispànics borbònics i de la resta d'aliats borbònics
- ↑ *Lynn, The Wars of Louis XIV: 1667–1714, p.271*. Al 1702les forces confederades comptaven amb: Sacre Imperi Romanogermànic (90.000), Províncies Unides (60.000 + 42.000 tropes de guarnició) i Anglaterra (40.000). La suma no inclou els estats germànics ni de la resta de països aliats a la Gran Aliança de La Haia.

Vegeu també

- Botiflers
- Manuel Ferrer i Sitges
- Maulets
- Regiment de Reials Guàrdies Catalanes

Enllaços externs

- Batalles de la Guerra de Successió (1713-1714) (<http://www.11setembre1714.org/batalla.html>)
- Històries de Catalunya: La Guerra de successió (<http://www.tvcatalunya.com/historiesdecatalunya/cronologia/cron103448394.htm>)
- Catalunya en el context de la política europea del s. XVIII; la Guerra de Successió (1702-1714) (<http://www10.gencat.net/gencat/AppJava/cat/generalitat/generalitat/origens/poleuropea.jsp>)
- La Batalla de l'11 de Setembre de 1714 (<http://www.11setembre1714.org/>)
- La Guerra de Successió a Dénia (<http://www.denia.es/va/cultura/arxiu/successio.aspx?>)
- Documents sobre *El cas dels catalans* (http://www.a2a.org.uk/search/documentxsl.asp?com=1&i=2&nbKey=1&stylesheet=xsl\A2A_com.xsl&keyword=catalans&properties=0601) de l'any 1714, a la Cambra dels Lords, Gran Bretanya.
- (en) Diari de la Cambra dels Lords: volume 19, 2 August 1715, *Further Articles of Impeachment against E. Oxford brought from H.C.* Article VI (<http://www.british-history.ac.uk/report.asp?compid=38455&strquery=catalan%20case#s14>).
- 18 de Setembre de 1714 (<http://www.18desetembre.cat/>). Cardona, darrer reducte de la resistència catalana.
- Antonio Espino López, *La mobilització militar catalana durant la Guerra de Successió* (<http://ddd.uab.cat/pub/manuscris/02132397n24p125.pdf>)
- Vídeo *L'Onze de Setembre* (http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=18134&p_ex=1%27onze%20de%20setembre)
- <http://www.11setembre1714.org/batalles/batalla-1706-10-20-aixecament-menorca-frame.html>

Portal:Història Militar de Catalunya

Obtingut de «http://ca.wikipedia.org/wiki/Guerra_de_Successi%C3%B3_Espanyola»

Categories: Guerra de Successió Espanyola | Guerres catalanes | [+]

Categories ocultes: Articles bons en rus | Articles bons en serbi

- Darrera modificació de la pàgina: 6 jul 2009 a les 18:21.
- El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement/Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús per a més informació. Wikipedia® (Viquipèdia™) és marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.